

PIJPAARDEN BEELDJES VII: HILVARENBEEK

Op de jubileumtentoonstelling van de Heemkundige Kring Hilvarenbeek e.o. waren in de kast met oud aardewerk, een geglazuurde haardsteen, fraaie kannen en potten en schotels met slib-versiering, ook drie kleine devotiebeeldjes te zien. Het beeldje van St. Jan Evangelist, dat bij de aanleg van riolering werd gevonden op de plaats van de oude dekenij, is reeds eerder vermeld (Brab. Heem 15, 1963, p. 36).

Bij familie van Dam, op een boerderij in de omgeving van het voormalig kasteel Groenendaal, werd een pijparden beeldje gevonden van de H. Catharina. De heilige is afgebeeld met aan haar rechterzijde een zwaard en een rad en in haar linkerhand een boek; van keizer Maxentius onder haar voeten en van het voetstuk zelf zijn afgesleten resten over. Het hoofd ontbreekt; het beeldje, 43 mm hoog, dateert wel uit de 15de eeuw en komt overeen met dergelijke typen uit Utrecht (Catalogus Utrecht 1928, nr 3488-3501). Van een tweede pijparden beeldje uit Hilvarenbeek is slechts de bovenste helft bewaard gebleven; de voor- en achterzijde zijn niet op de goede plaats tegen elkaar gebakken, maar wat verschoven. Het Kind Jezus draagt op zijn borst een kruisje, dat aan een halssnoer hangt; met zijn rechterhand maakt hij een zegenend gebaar en de linkerhand draagt een wereldbol met een kruis. Dit fragment van witte pijparden, 24 mm hoog, komt overeen met Utrechtse typen (Catalogus Utrecht 1928, nr 3516).

Zulke pijparden beeldjes werden ofwel op reis meegenomen ofwel thuis bewaard; soms werden zij gebruikt als schaaftbeeldjes, doordat men wat klei van het beeldje afschaafde en aan een zieke gaf als „hemelse artsennij” (cf. Liselotte Hansmann und Lenz Kriss-Rettenbeck, Amulett und Talisman, München 1966, p. 124-125).

W. H. TH. KNIPPENBERG